

PONÈNCIES DE LA JORNADA «DE REGIÓ A REPÚBLICA» (Ateneu Barcelonès, Barcelona, 26 d'abril de 2018)

DE LES BASES DE MANRESA A LA REPÚBLICA

JORDI CASASSAS YMBERT
President de l'Ateneu Barcelonès

De les Bases de Manresa a la República representa parlar de cent vint-i-cinc anys, d'un segle, el segle xx, tortuós, cruel, violent... Per a poder tenir un eix, ho voldria plantejar d'una manera que potser no és políticament correcta en aquest moment. Perquè he notat, d'un temps ençà, que la justificació de la mobilització catalana actual es vol deslligar de la història, del que ha representat el catalanisme; segurament d'una manera estratègica, es diu que és un plet democràtic del segle XXI. Em sembla bé com a estratègia. Gairebé ningú no s'ho creu —Espanya menys—, però em sembla correcte com a plantejament.

Aquesta seria la qüestió: que l'estratègia per a molta gent significa l'excusa per a desconèixer què ha passat. És molt fàcil, doncs, dir que de l'any 2000 ençà hem començat reivindicant els peatges, etc., i que ara tenim un plet democràtic i modern.

Però la pregunta que em formulo és la següent: per què el catalanisme i Catalunya poden plantejar el plet que ara plantegen a l'Estat espanyol, en aquest moment? Això lliga les Bases de Manresa a una certa actualitat.

L'alcalde Valentí Junyent ha parlat d'una anècdota del Parlament, en què un diputat li va dir: «Per què una cosa de quatre burgesos, carca, s'ha de reivindicar o celebrar?» Ens escandalitza que un representant polític nostre pugui dir una cosa d'aquesta categoria. El comissari de la Commemoració de les Bases de Manresa, Jordi Rodó, ha dit també: «Sí que eren quatre burgesos i algun de carca, però van fer una cosa prou important.» Ho voldria comentar. Sempre som allà mateix: ens hem d'excusar que hi hagi un burgès que faci alguna cosa. Per això, voldria dir: el 1892, quin país d'Europa era construït pel proletariat? Si algú en sap cap, que m'ho digui i rectificaré. Anem a Londres i tots diem: «Aquesta burgesia anglesa sí que té densitat. Ara bé, la burgesia de casa nostra és un patafi.» Novament ens trobem al davant d'un argument fabricat als anys seixanta del segle xx, que s'amaga darrere d'una gran simplificació històrica: la burgesia d'aquí va donar suport al franquisme; per tant, és la traïdora i tot el que la precedia ho hem de negar com a precedent del que seria la gran traïció de la nostra burgesia.

Aquest tipus de simplificació és política, no és històrica. És legítima perquè hi havia tot un grup que vo-

lia ocupar espai dins la cultura catalana als anys seixanta, però és una aberració històrica, atès que, gràcies a Déu, aquest país, entre els grans càrrecs i el proletariat, tenia una burgesia amb cara i ulls, perquè això és la modernitat. Així doncs, no hem de seguir fent aquest tipus de desqualificacions o de justificacions. Els modernistes eren fills de la gran burgesia, però aquests, com que eren iconoclastes, van poder ser recuperats per aquesta gent dels anys seixanta i, per tant, els reivindiquen. Hi ha els modernistes, els avantguardistes i la gent dels anys seixanta com una mena de tres en ratlla històric: tota la resta, el que queda al mig, és susceptible de ser burgès i, per tant, de ser desqualificat. Penso que hem de ser una mica madurs i poder superar aquest estadi. Qui fa l'Ateneu, si no? I qui vol cremar l'Ateneu? Els joves de la FAI i els joves falangistes, però no les classes mitjanes del país, no la burgesia del país. Tenim els dos extrems. I què volen fer? Cremar la biblioteca de l'Ateneu per burgesa els uns i per separatista els altres. Ho hem de tenir present i no justificar-nos-en: la burgesia era qui podia fer les Bases de Manresa; un obrer que treballava setze hores al dia, és evident, no les podia fer.

Per què el catalanisme pot plantejar ara una alternativa a l'Estat espanyol? Primerament, perquè el catalanisme és hereu d'una diferència estructural que es començà a gestar al segle XVIII i que no va parar de créixer; cosa que ha plantejat un problema d'encaix, al qual s'afegeix, a més a més, un sentiment d'identitat que li dona gruix. Hi ha una realitat moderna que, per definició, cada dia que passa diferencia més Catalunya de la resta d'Espanya, i que per tant planteja un problema. Això passa històricament, però la realitat és que hi ha una diferenciació que persisteix. Catalunya genera un procés d'urbanització d'estil europeu occidental, genera un procés de comunicacions internes reals, que la gent utilitza, genera mobilitat, genera europeisme i genera una altra de les seves grans característiques diferencials: la creació d'un moviment d'associacionisme potent, creixent. Aquesta vertebració de la societat juntament amb una estructura diferencial fan que aquí funcioni una societat com a tal. El 14 d'abril de 1931 es diu que a Espanya s'ha proclamat la República sense republicans, excepte a Catalunya. «Republicans» no vol dir afiliats al partit republicà, vol dir ciutadans que poden votar República o no, però que són ciutadans que es mobilitzen i s'organitzen i que, per tant, no estan passivament a l'albir del poder. A Espanya hi ha el poder i els ciutadans, diuen «dretes i esquerres, tots iguals» amb la facilitat que té el poder d'aixafar

aquesta individualitat, que no té la capacitat d'organitzar-se.

Tot això, amb un problema identitari que ve de fons i que es veu intensificat pel tractament colonial que rep Catalunya: pressió militar i burocràtica, extracció material i intent de despersonalització constant. Amb el pes militar més gran aquarterat en el territori, Barcelona viu durant el segle XIX més dies sota estat d'excepció que de normalitat constitucional. Tot això és transversal, afecta tothom. I és així que es genera un sentiment de resistència davant de l'ocupació. Sobretot per l'aportació d'intel·lectuals es pot arribar a crear una consciència que el catalanisme intentarà vertebrar, donar-hi forma. I hi donarà forma d'acord amb el que passa al món. No es pot dir que aquella gent fossin independentistes, perquè d'independentistes no n'hi havia: eren nacionalistes, igual que nosaltres, i ho formulaven amb un llenguatge polític determinat i adequat a l'època. Aleshores, aquella gent s'adona que el catalanisme, fruit d'aquesta reacció i sentiment, no arribarà enlloc si no s'adequa al món modern. Farà unes Bases, que s'aprovaran a Manresa, i després, com se'ns ha dit, farà una sèrie de reunions on es desenvoluparan aquestes Bases: s'hi parlarà d'obres públiques, de la creació d'una Administració moderna, de les infraestructures adequades al desenvolupament català, de la conservació artística com un sistema de preservació dels monuments que representen l'ànima del país. Així doncs, vertebraran un programa de govern i s'intentarà que el catalanisme pugui assolir quotes de poder que els permeti posar-lo en pràctica. Aquesta obra de govern tindrà una clara incidència en la democratització de la societat, també a benefici de la classe treballadora, de la dona i de la seva promoció social, del

nen que viu al Raval per tal que pugui sortir de la ciutat a fer colònies d'estiu, etc. I tot això ho fan burgesos, que fomenten la democratització real del país.

Una última cosa. Aquest país, fent això, és subjecte d'una repressió brutal, que es fa a través de dues dictadures que pràcticament ocupen mig segle i són especialment anticatalanes; amb la qual cosa aquest catalanisme implica un últim factor: la resistència davant una agressió sistemàtica important. Aquest és l'últim ingredient que ens porta d'aquelles Bases de Manresa a unes possibilitats actuals. Quan diem «tot això d'abans no existeix», ens equivoquem: i tant, que compta i existeix! Perquè això s'ha fet a partir de i gràcies a tota aquesta cadena de circumstàncies en les quals el catalanisme és un pal de paller, és un element impulsor; un catalanisme en el qual trobem des de menestrals fins a burgesos.

Aquests burgesos paguen en temps de dictadura uns cursos de català. És evident que no és l'Assemblea Nacional actual, perquè és una altra fase, però en aquell moment finançar i fer cursos de català tenia un risc. Hem de pensar, per exemple, que, tot just arrencar, als burgesos catalanistes els clausuraren Òmnium Cultural.

És en aquest sentit que hem de tenir un coneixement històric per a saber com n'és, d'important, el que ara fem. Perquè, en definitiva, el que ara fem és el mateix que el que feien a les Bases de Manresa aquells «burgesos carques». L'Estat ho valorava exactament igual: separatisme, egoisme, un fet delictiu que intentava controlar reprimint-lo. La història ho demostra. Anem passant unes fases, però el sentit profund és el mateix: Catalunya no es troba bé a Espanya i ho va formulant amb les eines que té a l'abast en cada moment històric.